

zich manlijk en vierkant tegen radicale en socialistische hervormingsplannen te stellen, loopt kans als lastig doctrinair voorbijgegaan, of weggeduwd te worden in den conservatieven hoek.

En Mr. PATIJN, die de *University-extension* van *De Gids* op strafrechtelijk terrein in 1896 opende met zijn opstel over het *type criminel*, gaf, na verklaard te hebben, dat het vraagstuk over „het al dan niet bestaan van den vrijen wil bij den mensch op den bodem ligt van den strijd tusschen de voorstanders van de oude en van de nieuwe school”, den raad dit punt nochtans ter zijde te laten, wijl men het toch niet eens werd, en inmiddels saam te streven „het strafrecht te doen beantwoorden aan de taak, die zij (het?) in de maatschappij te vervullen heeft,” waartoe het derhalve in staat schijnt trots bodemloosheid, niet van diepte, maar van oppervlakkigheid ¹⁰⁾.

Ja, telkens wordt zelfs principieel alle vragen naar principe geweerd. Het utiliteitsbeginsel is geen beginsel; veeleer de negatie van alle beginsel.

Omdat men een uitgangspunt mist, klampt men zich vast aan het nut. Als ware bij eenigszins ingrijpenden maatregel het overzien van alle gevolgen mogelijk ¹¹⁾, en niet ook voor de doelmatigheid, — zoo daaronder *alle* consequentie begrepen wordt, — het beginsel nog het veiligste richtsnoer.

Het beoordeelen alleen naar het nut leidt dan ook niet zelden tot wat hoogstens knutselen is.

Zoo bij VON IHERING. Het *Zweck*, het welzijn der maatschappij, is bij hem wortel van het recht. Toch meent hij daaruit te kunnen concludeeren, dat de Noord-Amerikaansche Staten, die onderricht aan slaven verboden, hierin geheel naar recht handelden, wijl anders de slavernij daar niet in stand kon blijven ¹²⁾. Alsof niet juist daarmee de maatschappij wellicht het meest werd gebaat. Voor het welzijn van de maatschappij wordt eenvoudig in de plaats geschoven hare organisatie van zeker oogenblik.

Een voorbeeld van zeer recenten datum geeft VON LILIENFELD. Deze heeft onlangs verdedigd ¹³⁾, dat het onmisbaar middel tot het bereiken van eene rechtsnoodzakelijkheid niet in strijd met het recht kan zijn. Hij ontkent daarmee te leeren dat het doel de middelen heiligt. Toch doet hij het, zij het al